

Půdorys pravěkého domu ze Sobčic (okr. Jičín) a otázka jeho datace

Jedním z pilířů poznávání života lidí v pravěku je studium pravěkých obydlí, jak jednotlivě, tak v kontextu osad a sídelních areálů. V různých obdobích jsou však možnosti různé: popularitu staroneolitického domu založily jeho výrazné a charakteristické terénní stopy takřka standardní povahy, rozpoznávané brzy při výzkumech sídliště zcela pravidelně, a pozdější epochy se s neolitem v tomto ohledu nemohou měřit. Z doby bronzové jsme donedávna znali z našeho území i z ostatní Evropy až na výjimky (např. Březno u Loun či Lovčičky u Brna) pouze roztroušené nálezy většinou jednotlivých půdorysů, jejichž vypovídací hodnota byla zpravidla snížena neúplností dochování, nejasnými souvislostmi, v případě starších výzkumů pak většinou dobovými metodami terénního odkryvu, a často také nedostatečně přesnou či ztracenou dokumentací. Tento neutěšený stav se od posledních desetiletí 20. století výrazně zlepšuje. Vedle nových výzkumů a nálezů mění naši pramennou základnu i nové pohledy na nálezy starší, již delší dobu známé či naopak pozapomenuté. Takovým svědkem, který po letech změnil výpověď a žádá o obnovu procesu, je pozůstatek půdorysu pravěkého domu, objevený před více než půl stoletím ve východních Čechách nedaleko Sobčic u Ostroměře na Hořicku.

■ Zuzana
BLÁHOVÁ-SKLENÁŘOVÁ
Katedra archeologie,
Univerzita Hradec Králové

Půdorys domu ze Sobčic

Sobčický relikv pravěkého domu (Obr. 1) byl objeven roku 1954. Záchranný výzkum v pískovně v údolí Javorky mezi Sobčicemi a Ostroměří (dnes okr. Jičín), který vedla K. Šneidrová z ARÚ ČSAV v Praze, zjistil pozůstatky osídlení jednak kultury s lineární keramikou z neolitu, jednak kultury lužických popelnicových polí z mladší a především pozdní doby bronzové (lužické a slezskoplatěnické podle V. Vokolka). První předběžnou zprávu o výzkumu, otištěnou hned následujícího roku (Šneidrová 1955), věnovala autorka nejpozoruhodnějšímu nálezů – reliktu tzv. dlouhého domu, který v rámci tehdejšího stavu vědomostí spojila s neolitickými nálezy na lokalitě. Šlo o protáhlé obdélníkový útvar se zaoblenými rohy, vymezený souvislým obvodovým žlabem (objekt 85 v sondě A), orientovaný SZ-JV, z něž byla nejlépe zachycena jihovýchodní kratší stěna a zřejmě většina jihozápadní delší stěny. Půdorys se dochoval v délce

27 m. Severozápadní část byla již v neznámém rozsahu zničena těžbou písku; ze severovýchodní delší stěny zůstalo několik úseků žlábků v délce pouze 6 m. Šířka půdorysu (podle vyobrazení jde o světlou šířku) byla 7–7,5 m. Zachycená hloubka žlábků klesala od západu (12–17 cm) k jihu (10 cm) a východu (8–9 cm), široký byl 20–45 cm, měl svislé nebo šikmé stěny a ploché dno. Ve dně ani ve výplni se nepodařilo identifikovat žádné stopy konstrukčních dřev. Výplň žlabu byla černá, promíšená kousky vypálené mazanice, obsahovala neolitickou keramiku a kamennou industrii (Šneidrová 1955, 152).

Na ploše půdorysu vymezené žlabem, vně žlabu i přímo v linii žlabu se nacházely četné kulové a sloupové jámy, jejich příslušnost ke konkrétní stavbě se však autorka výzkumu zcela opodstatněně neodvažovala posuzovat (Šneidrová 1955, 152–153; Motyková 1973, Obr. 2). Byly identifikovány až po odebrání kulturní vrstvy, která měla na ploše A mocnost 18–30 cm, přičemž do podloží se zahlubovaly v dochované hloubce 6–30 cm (Motyková 1973, 236, 254).

Neolitické stáří půdorysu bylo v zásadě obecně přijato a v odborné

literatuře se latentně udržuje dodnes. Jakožto půdorys z mladší doby kamenné by sobčický dům byl jedním z prvních odkrytých svého druhu u nás, avšak výzkum v Bylanech u Kutné Hory, který již tehdy probíhal, jej brzy zastínil svými výsledky, jež se staly základem poznání neolitického domu u nás i v Evropě. Zůstal tak na okraji zájmu – oborové syntézy jej evidují pouze jako sídliště kultury s lineární keramikou a kultury slezskoplatěnické nebo jej neuvádějí vůbec. Jako fakt přijímá dataci do mladší doby kamenné i M. Ernée v pojednání o kulturní vrstvě (Ernée 2009, 20–24). Více pozornosti se mu dostalo v regionálním bádání: do dějin oboru se zapsal jako první známý půdorys neolitického domu v severovýchodních Čechách.

Dnes, kdy již máme k dispozici množství půdorysů neolitických domů z velkoplošných výzkumů u nás i v zahraničí, je na první pohled zřejmé, že sobčický půdorys se z tohoto rejstříku vymyká. Především nenese charakteristické znaky staroneolitických domů – chybí sloupové jámy masivního vnitřního nosného systému uspořádané ve trojicích v rámci trojdílné dispozice, nejsou tu ani vnější přístěnné jámy. V kultuře s lineární keramikou jsou půdorysy se žlabem po celém obvodu sice doloženy, avšak vzácně, a u neolitických obvodových žlabů je pak zcela neobvyklé, aby se v nich nebo v těsné souvislosti s nimi vyskytovaly sloupové jámy jako takové. Přítomnost neolitické keramiky ve výplni žlabu lze paradoxně považovat spíše za argument proti neolitickému stáří, neboť zahloubené části půdorysů staroneolitických staveb, pokud nestojí na dlouhodobě opakovaně osídlované ploše (např. v Bylanech), bývají většinou bez nálezů (srov. Turnov – Maškovy zahrady: Bláhová-Sklenářová – Prostředník 2007, 16). Velmi dobré paralely zato sledujeme v prostředí druhé ze zastoupených kultur – lužických popelnicových polí. Za ně ovšem děkujeme opět až novějšímu bádání.

Pokud je mi známo, na původní datování do mladší doby kamenné v literatuře rezignoval a zařazení do doby bronzové navrhl pouze A. F. Harding (2000, 52, pozn. 116), jeho názor však nezaznamenal v české literatuře ohlas. Sama autorka výzkumu se podle svého sdělení, které mi laskavě poskytla a za něž jí děkuji, již delší dobu přiklání ke změně datování půdorysu směrem k době bronzové, po publikaci sídliště (Motyková 1973) však již pro jiné úkoly neměla prostor se tímto problémem podrobněji zabývat.

Datování půdorysu na základě nálezů

Výpověď terénních nálezů z lokality samé napomáhá zjištění skutečného stáří sobčické stavby jen do jisté míry. Výplň žlabu, který je jediné možno jednoznačně spojit s předmětnou stavbou, obsahovala keramiku pouze neolitickou (Motyková 1973, 254). Předpokládáme, že střepy se do výplně objektů dostávají především při stavbě během zasypávání vkopů pro základové konstrukce domu zeminou, která je na ploše k dispozici, tj. z vrstev a horizontů předchozího osídlení, pouze s menší pravděpodobností pak v době existence stavby, a pak až po jejím zániku (vynětí konstrukčních prvků destruované stavby ze země a zaplnění dutin soudobým odpadem či materiálem nejmladší, „živé“ kulturní vrstvy – Sklenářová 2004, 484–485). Ve velké části sídlištních jam na ploše půdorysu i v okolí, obsahujících nálezy z pozdní doby bronzové, byly nalezeny zlomky a bloky mazanice (např. jáma II, narušující žlab na severní delší straně; Motyková 1973, 247–249) a přepálená keramika (jáma XIV; Motyková 1973, 250), tj. doklady požárů domů, jak je to na sídlištních kultur popelnicových polí obvyklé (Sklenářová 2005, 111); plocha výzkumu však představuje velmi malý segment, nemáme představu o další zástavbě na lokalitě. Jistou informaci může poskytnout také vztah objektu XVII, identifikovaného jako pravděpodobná polozemnice, a obvodového žlabu půdorysu (Motyková 1973, Obr. 2). Těsná blízkost objektu XVII a žlabu by podle principů horizontální stratigrafie svědčila spíše o různém stáří, možná však přitom o nevelké časové vzdálenosti: pokud se reliktů již zaniklé stavby ještě v terénu nějak

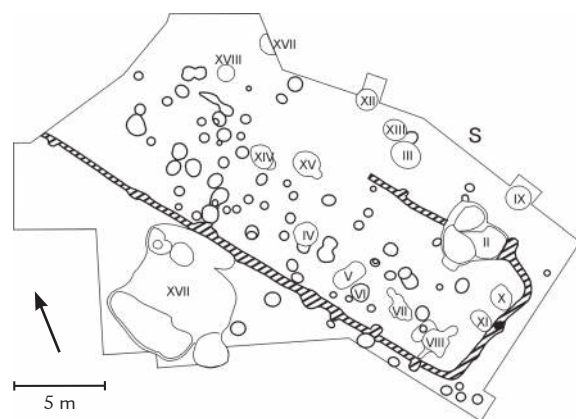
projevovaly, mohly ovlivnit umístění stavby mladší. Analýza nálezů z kulturní vrstvy, kterou provedl M. Ernée (2009, 22–24, Obr. 20–23), ukazuje, pokud jde o vnitřní plochu půdorysu, výraznou kumulaci zlomků keramiky při jihovýchodním konci domu (kontext není zřejmý, protože odkryv nepokračoval dále jihovýchodním směrem) a v okolí objektu XVII. S ohledem na odebrání v sektorech není možno posoudit vztah polohy nálezů k linii žlabu a tedy hypoteticky ke stěně domu, ačkoli je nápadné, že převaha sektorů s vyšším počtem zlomků keramiky leží při obvodu půdorysu.

Datování na základě paralel

Pro podporu domněnky, že sobčický půdorys je skutečně pozůstatkem domu z doby bronzové, je tedy třeba obrátit se ke srovnávacímu materiálu. Za takový lze v tomto případě považovat nálezy reliktních staveb vymezených obvodovým žlabem, datovaných do pozdní doby bronzové, s ohledem na kontinuitu osídlení a obtížnost relativního datování pozůstatků staveb pak také ze střední a mladší doby bronzové.

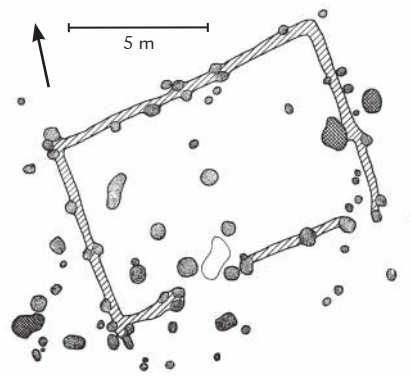
První z našich lokalit s dobře zachycenými doklady zástavby tohoto okruhu, sídliště u Opatovic nad Labem, bylo prozkoumáno r. 1956 pod vedením J. Rataje z ARÚ ČSAV Praha (Rataj 1957). Nejlépe dochovaný půdorys – Chata 1 (Obr. 2) – byl vymezen žlábkem, přičemž sloupové jámy se vyskytovaly jak po stranách žlábků, tak přímo v jeho ose. U Chaty 2 a 3 jde patrně o superpozice, Chata 4 se dochovala jen z malé části. Nálezy jsou datovány do lužické kultury mladší doby bronzové, osídlení opatovického areálu ovšem pokračovalo i v dalších etapách vývoje lužického okruhu.

Sídliště u Bezměrova u Kroměříže bylo zkoumáno v letech 1953–56. V. Spurný zde odkryl pozůstatky osídlení věteřovské kultury, tzv. protolužického horizontu, slezského období lužických popelnicových polí a také kultury s lineární keramikou. Objevem tehdy mimořádným se staly části dvou půdorysů staveb vymezených souvislými obvodovými žlaby, označené jako Stavba I a II (Spurný 1972, 202–208, Obr. 3). Stavba I byla zachycena v délce 12 m, šířka činila průměrně

■ Obr. 1. Sobčice, okr. Jičín. Půdorys pravěkého domu. Podle K. Motykové (Motyková 1973), upraveno.

8 m; orientována byla Z–V. Dochovaná hloubka žlabu byla v průměru 35 cm, místy až 45 cm, průměrná šířka 35 cm; šířka až 60 cm, dokumentovaná na východním konci, by mohla indikovat např. opravy stěny. Šlo o první povrchové stavby průkazně ze střední doby bronzové u nás, odkryté v relevantním rozsahu, a jedny z prvních v Evropě vůbec. Žlábek vymežující stavbu I na jihu (obj. 24) obsahoval většinou chronologicky necitlivou keramiku, datovatelnou do střední až mladší doby bronzové, neolitický střep a čtyři zlomky mazanice s vyhlazeným povrchem. Žlab severní stěny (obj. 34) byl široký průměrně 30 cm a hluboký průměrně 20 cm; v jeho západní části byl uvnitř zachycen žlábek široký 12 cm, zahluubený 3–4 cm do dna žlabu („negativ“ dřevěné stěny?). V obj. 34 byly nalezeny jen střepy obecně zapadající do fondu keramiky střední doby bronzové a dva zlomky mazanice. Vztah kůlových a sloupových jam uvnitř půdorysu ke konstrukci zaniklé stavby není prokazatelný, V. Spurný uvažoval o obj. K 81, 50, snad i K 63 jako o jamách po nosných prvcích

■ Obr. 2. Opatovice n. L., okr. Pardubice. Půdorys chaty 1. Podle J. Rataje (Rataj 1957).

střechy (Spurný 1972, 204). Stavba II měla půdorys podobného charakteru (Spurný 1972, 205), orientována však byla ve směru SZ–JV; dochovala se v délce necelých 16 m. Žlábek č. 42, představující jihozápadní stranu půdorysu, obsahoval nevýrazné zlomky keramiky střední až mladší doby bronzové, stejně jako severovýchodní žlábek č. 52, avšak přiléhající sloupové jámy č. K 98 a K 99 poskytly typické fragmenty nádob kultury věteřovské. Žlábek č. 58 tvoří východní kratší stranu půdorysu, nálezy z něj jsou drobné, nejspíše středobronzové zlomky.

Stratigrafické vztahy a nálezy ze žlabů a sloupových jam byly pro V. Spurného oporou datování obou staveb do střední doby bronzové (Spurný 1972, 232). Po srovnání s dnes známými půdorysy to lze považovat za nejpravděpodobnější, ačkoli přítomnost pouze středobronzových střešů nevyklučuje vznik stavby v pozdní době bronzové. Přítomnost středobronzových zlomků ve žlabu na jedné straně a zastoupení keramiky mladomohylového až mohylovo-lužického charakteru na lokalitě by mohly svědčit ve prospěch datování na závěr střední doby bronzové, ne-li později.

Nedostatek sídlištních nálezů mohylového období byl v době bezměrovského výzkumu a ještě řadu let potom důvodem nejen pro nejistotu, zda oba půdorysy jsou pozůstatky obytných domů, nýbrž také pro přezívání úvah o nezemědělském charakteru mohylových kultur, zejména česko-falcké. Změnu přinesl velkoplošný záchranný výzkum v Olomouci-Slavoníně, kde bylo v letech 1995–1997 a 2001 odkryto polykulturní sídliště s výraznou složkou středobronzovou, přičemž této fázi bylo možno s větší či

menší jistotou přisoudit 16 půdorysů nebo jejich zjištěných částí (Bém 2005). Převažovala orientace ZJZ–VSV, popř. i JZ–SV, vyskytla se však ojediněle i SZ–JV a ZSZ–VJV; délky domů se pohybovaly většinou okolo 18–20 m, ačkoli se vyskytly stavby kratší, šířky většinou mezi 6–8 m; základový žlab na obvodě byl zjištěn prokazatelně v sedmi případech (Bém 2005, 132–133, Tab. 1). Slavonínské nálezy se vyznačují mimořádně velkou dochovanou hloubkou sloupových jam: vícekrát i přes 1 m (Bém 2005, 136–154). Pro srovnání: sloupové jámy knovízského sídliště v Břežně u Loun zasahovaly do podloží 10–15, resp. 15–20 cm, sporadicky až 35 cm, skrytý půdní horizont měl mocnost 30–35 cm, lze předpokládat, že původní terén byl v rozsahu i několika dm erodován a odnesen (Pleinerová – Hrala 1988, 37–38). Na sídlišti lužické kultury v Turnově – Maškových zahradách, kde se rovněž počítá s několikadecimetrou ztrátou původního terénu, činily dochované hloubky sloupových jam na ploše A nejvýše 38–40 cm, nejčastěji však 10, 12 a 16 cm a hloubky nad 30 cm se vyskytovaly jen ojediněle, na výše položené ploše E byly zjištěny hloubky od 4 do 46 cm, většina však měřila jen 7–20 cm, a stěnové žláby půdorysu EB1 (viz níže) byly hluboké 10–21 cm. Stejná situace byla v Lovčičkách u Brna, kde se sloupové jámy dochovaly v hloubkách průměrně 10–20 cm, nejvýše však 45 cm (Říhový 1982, 12). Z toho lze vyvozovat, že v Olomouci-Slavoníně byl původní povrch, ačkoli se jej při výzkumu nikde nepodařilo identifikovat, většinou relativně velmi blízko úrovni zkoumané plochy (Bém 2005, 131). Také lze soudit, že podzemní relikty konstrukce byly zachyceny v relativně velké úplnosti a máme tedy k dispozici poměrně kvalitní podklad pro jejich interpretaci. Konstrukce slavonínských domů mohylové kultury se podle reliktní skládala z vodorovných břeven minimálně v úrovni povrchu a těsně pod ním (možná jde o bázi výplně stěny) a ze svislých sloupků podél jejich vnější strany nebo po obou stranách. Stopy sloupů nebyly u staveb se žlábkem zjištěny přímo v linii žlabku; tím je jejich konstrukce srovnatelná se stavbami z Bezměrova, avšak odlišná od domu sobčického. Po objevu slavonínských půdorysů začalo přibývat dalších téhož typu (Přáslavice u Olomouce, Čáslav

– „Na skále“, Skalka u Velimi). Je pozoruhodné, že tyto nálezy pocházejí – v rámci mohylového komplexu relativně nejčastěji – právě z území, kde na mohylovou kulturu navazuje kultura lužická, a to z mladomohylového až pozdně mohylového období; u jiných okruhů popelnicových polí jsou doklady kontinuálního stavebního vývoje podstatně řidší.

Stavitelství mladší doby bronzové v Evropě v obecných přehledech nejčastěji zastupují nálezy ze sídliště v Lovčičkách u Brna (Říhový 1982). Z hypoteticky vymezených půdorysů se zde nálezu ze Sobčic podobá pouze velká stavba E, jejíž obvod tvořila hustá řada sloupových jam. J. Říhový (1982, 11–12, 16, Obr. 8) pro odlišnost stavby E od ostatních reliktní pochyboval o jejím zařazení do velatické kultury a poukázal na možnost, že by mohla souviset s nejstarším horizontem sídliště, v jehož náplni jsou přítomny ještě mohylové prvky – objekty (jámy) s těmito nejstaršími prvky se totiž soustředily právě převážně v širším okolí stavby E (Říhový 1982, 12).

Obrátíme-li se za hranice našeho území, je nejnápadnější paralelou půdorys z Książku v Kladsku (Kłodzko-Książek lok. II: Romanow 1971), vymezený obvodovým žlabem přerušovaným sloupovými jamami (Obr. 3). Dům je na základě nálezu dvou mimořádně dlouhých jehlic, uložených ve stěnovém žlábků, datován na přechod střední a mladší doby bronzové (Monteliová per. B III), přičemž osada trvala od mohylovo-lužického období nejméně do konce doby bronzové. Byl orientován JZ–SV a celkové rozměry dosahovaly 7×30 m, ze situace je však patrné, že měl nejméně dvě fáze, z nichž jedna byla o něco kratší; rozhodně byl opravován a přestavován (tak lze vysvětlit nezvykle pestré „vnitřní členění“). Žlaby byly široké 25–40 cm, měly svislé stěny a dno leželo v dochované hloubce 15–20 cm pod povrch podloží, 55–60 od povrchu ornice. Sloupové jámy o průměru 45–70 cm a hloubce až 115 cm od povrchu ornice ležely v linii stěn a na rozích. Od nich J. Romanow odlišuje jámy podél stěn, nejspíše po stěnových klestinách, které stály podél žlabů a podle jeho názoru byly do země zaráženy; ty měly průměr 20–25 cm. Konstrukci interpretuje jako drážkovou, u nárožních spojů na jihozápadní

■ Obr. 3. Kłodzko-Książek, půdorys domu. Podle J. Romanowa (Romanow 1971).

straně uvažuje o srubové vazbě (Romanow 1971, 120). Řada sloupových jam po sochách v hřebenové ose je jasně patrná (*ibidem*, Ryc. 3), s konstrukcí domu lze hypoteticky spojit i další sloupové jámy.

Geograficky nejbližší obdobu sobčického půdorysu přinesl rozsáhlý moderní výzkum v Turnově – Maškových zahradách (Sklénářová 2004; Bláhová-Sklénářová – Prostředník 2007a). Po-dařilo se zde zachytit osídlení kultury lužických popelnicových polí v širším smyslu od sklonku střední doby bronzové přes mladší a pozdní dobu bronzovou až po průběh doby halštatské. Pozůstatky staveb datovatelných do doby bronzové patří zřejmě postupně všem těmto obdobím, je však obtížné přiřadit jednotlivé půdorysy konkrétním časovým úsekům. Vodítkem se staly relikty staveb z ploch A a B, na nichž je doloženo pouze osídlení lužické kultury z mladší doby bronzové: jde o protáhlé až dlouhé obdélníkové půdorysy shodné orientace (JZ-SV až ZJZ-VSV) vymezené řadou sloupových jam nebo žlabů přerušovaných sloupovými jamami. Několik podobných půdorysů pak bylo odkryto na ploše E. Z nich se sobčickému nálezu v mnohém podobá půdorys EB1 (Obr. 4). Byl orientován ZJZ-VSV, jeho šířka činila 6 m, zachycená délka (bez jihozápadního konce, který ležel již mimo prozkoumanou plochu) 21,5 m. Obvodový žlab nebyl zachycen souvisle, nicméně v propojitelných úsecích. Dochoval se pouze v hloubce 10–21 cm (při šířce 20–32 cm), nárožní sloupové jámy v hloubce 20 a 31 cm a ostatní sloupové jámy v prostoru půdorysu v hloubce podobné či menší. Do mladší až pozdní doby bronzové byl půdorys EB1 datován především na základě morfologických shod s lépe datovanými půdorysy; většina úseků žlabu obsahovala zlomky lužické keramiky, což svědčí ve prospěch tohoto datování – či pozdějšího, vezme-li v úvahu způsoby průniku keramiky do zahlučených reliktních staveb. Na této ploše však doklady mladšího osídlení nemáme, v úvahu tedy připadá mimo mladší dobu bronzovou pouze její pozdní úsek, na ploše E doložený keramickými nálezy.

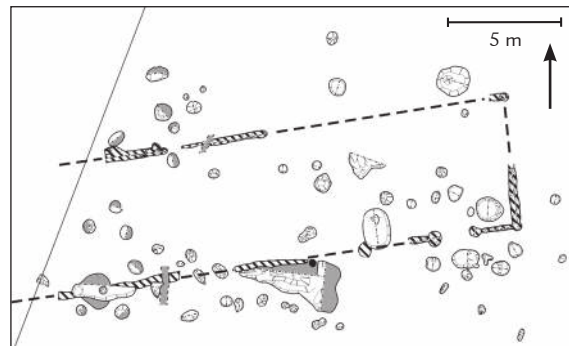
Diskuse a závěr

Na základě výše shromážděných údajů lze podle mého názoru odpovíděně prohlásit, že dům, jehož

pozůstatky byly r. 1954 odkryty v předpolí sobčické pískovny, stál na svém místě nikoli v mladší době kamenné, nýbrž v mladší až pozdní době bronzové. Signifikantní snad může být, že výplň žlabu neobsahovala žádné zlomky keramiky doby bronzové (Motyková 1973, 254) – to by nevylučovalo dataci již do lužického období; nálezy kulturně lužické keramiky z lokality pocházejí (Motyková 1973, 236, Pozn. 2) a ve prospěch relativně většího stáří by svědčil stratigrafický vztah žlábků (dochovaná hl. 8–17 cm), kůlových/sloupových jam (dochovaná hl. 6–30 cm) a kulturní vrstvy (mocnost 18–30 cm), v níž – bohužel pro poznání vývoje zástavby – nebyly objekty patrné. Z technického hlediska je nicméně nápadná malá hloubka sloupových a kůlových jam, a také obvodového žlabu, pokud byl součástí nosného systému. Protože hloubka zapuštění nosných konstrukčních prvků takového stavby musí být pro zajištění její stability podstatně větší, musíme předpokládat, že a) sloupové jámy v nějakém rozsahu procházely i kulturní vrstvou, v níž se je však nepodařilo rozpoznat, b) plocha sídliště byla někdy po zániku stavby postižena erozí, která snížila terén několik desítek centimetrů či až o cca 1 m. K tomu mohlo dojít jak před počátkem ukládání kulturní vrstvy (pak by ovšem existence domu musila předcházet slezskému období, a protože z lokality neznáme žádné nálezy z doby mezi starším neolitem a mladší dobou bronzovou, nabízelo by se přiřadit stavbu lužické kultuře, jak bylo navrženo výše), tak na jeho konci či po něm. S ohledem na polohu lokality na úpatí Havránkova kopce, nízko nad dnešní nivou Javorky, se tato možnost jeví velmi pravděpodobnou: právě v pozdní době bronzové totiž podle současného stavu poznání vývoje pravěkého klimatu došlo k výraznému výkyvu, provázenému zvýšenou srážkovou a tudíž také erozní činností a odnosem.

Literatura

- Bém, M. 2005: Pravěké stavby na lokalitě Horní Lán v Olomouci-Slavoníně. AC Olomouc, příspěvková organizace – Ročenka 2004, 126–172.
Bláhová-Sklénářová, Z. – Prostředník, J. 2007: Stavby kultury s lineární keramikou v Turnově – „Maškových zahradách“. In: Otázky neolitu a eneolitu našich zemí (Archeologické studie Univerzity Hradec Králové 1), Hradec Králové, 14–24.

■ Obr. 4. Turnov, okr. Semily. Lokalita Maškovy zahrady, plocha E, půdorys EB1.

- Bláhová-Sklénářová, Z. – Prostředník, J. 2007a: Chronologie sídliště lužických popelnicových polí v Turnově – Maškových zahradách. In: Doba popelnicových polí a doba halštatská. Příspěvky z IX. konference, Bučovice 3. – 6. 10. 2006, Brno, 53–65.
Ernée, M. 2009: Pravěké kulturní souvrství jako archeologický pramen. (Památky archeologické – Supplementum 20.) Praha.
Harding, A. F. 2000: European societies in the Bronze Age. Cambridge.
Motyková, K. 1973: Sídliště lidu popelnicových polí u Sobčic, PA LXIV, 23–271.
Rataj, J. 1957: Lužické sídliště v Opatovicích, Referáty Liblice za r. 1956, Část I, 64–70.
Romanow, J. 1971: Osada kultury lužickéj oraz ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich w Książku, pow. Kłodzko, Silesia Antiqua 13, 94–134.
Říhovecký, J. 1982: Hospodářský a společenský život velatické osady v Lovčičkách, Památky archeologické LXXIII, 5–56.
Sklénářová, Z. 2004: Turnov – „Maškovy zahrady“ – stavby na sídlišti lužické kultury mladší doby bronzové. In: Popelnicová pole a doba halštatská. Příspěvky z VIII. konference, České Budějovice 22. – 24. 9. 2004 (Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum 1), 479–502.
Sklénářová, Z. 2005: Obytné stavby doby bronzové – otázky stavebního a konstrukčního vývoje. Rkp. disertační práce, Univerzita Karlova v Praze – Filozofická fakulta, Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou.
Spurný, V. 1972: Sídliště starší a střední doby bronzové v Bezměřově u Kroměříže, PA LXIII, 180–248.
Šneidrová, K. 1955: Neolitická stavba u Sobčic v Podkrkonoší, AR VII, 149–155.

Zusammenfassung

Im Jahre 1954 wurde bei Sobčice (Bez. Jičín, Nordostböhmen) auf einer Siedlung der Linearbandkeramik und der spätbronzezeitlicher Phase der Lausitzer Urnenfelderkultur ein mit Wandgräbchen begrenzter und durch mehrere Pfostengruben von unsicherer Zugehörigkeit begleiteter Hausgrundriß abgedeckt. Zur Zeit der Bearbeitung und Veröffentlichung der Funde wurde der Befund als Relikt eines neolithischen Langhauses interpretiert. Im Artikel wird ein Vorschlag der Datierungskorrektur vorgelegt und diskutiert. Nach dem Charakter der Konstruktionsreste und mehreren Analogien gehört der Grundriß in die jüngere Phase dieser Siedlung, d. h. der Zeit der Lausitzer Urnenfelder (Spätbronzezeit, möglicherweise aber auch Jungbronzezeit).